

Prof. Schweitzer József emlékének

Zsidó irányzatok, modern értékek

BBN-HEB-341.9, BBN-HEB11-234.4,
BMA-HEBD-322.5,
BBV-101.45, BMVD-101.75,
BMA-VALD-452:1, BMA-VALD-518:2

Biró Tamás

2015. február 19.:

Kifelé a gettóból: polgárosodás, emancipáció, asszimiláció, haszkala

Jövő hétre

Következő órára: az 1880-as évek

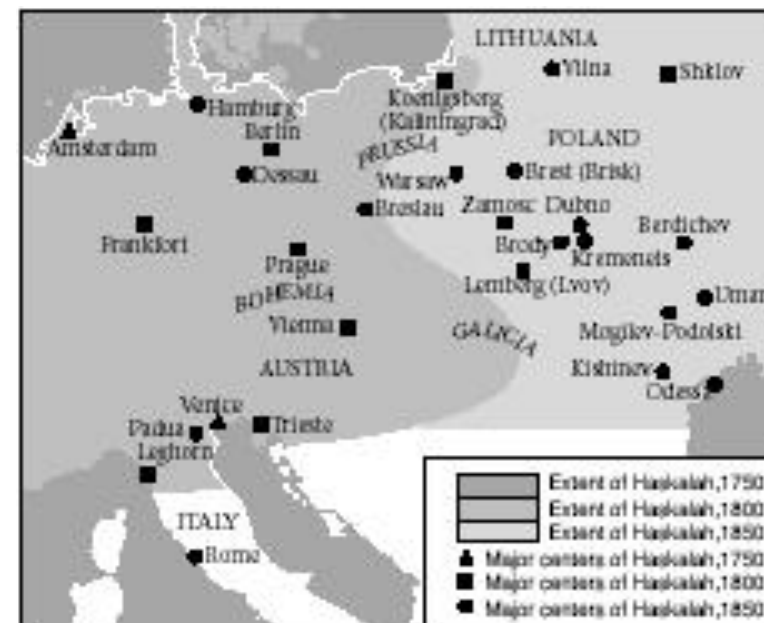
- Két dokumentum az 1880-as évekből, „Kelet-” Európából
  - A Bilu kiáltványa (1882): Mendes-Flohr and Reinharz (eds.), *The Jew in the Modern World: A Documentary History* (Oxford University Press, 1995, 2nd ed.) [61.1.3.Men.1.] p. 532.
  - Rudolf trónörökös halálának a visszhangja az *Egyenlőség* 1889. februári számaiban
Jewish Historical Press: <http://web.nli.org.il/sites/JPress/English/Pages/Egyenloseg.aspx>.
  - Gyűjtsön példamondatokat a következőkre:
    - Gondolati, szemléletbeli hasonlóságok.
    - Gondolati, szemléletbeli különbségek.
    - Olyan mondatok, amelyek meglepetést okoznak a mai olvasónak.
    - Olyan mondatok, amelyeket az egykori szerző nem gondolhatott komolyan.
- Projekt: témaválasztás?

Ötletek projektekhez

- Kettős lojalitás
- Bibliakritika, történetiség, történelmi változás
- Teremtés, ősrobbanás, evolúció
- Nők szerepe a zsidóságban
- Egyneműek házassága, homoszexualitás elfogadása
- Esztétika és liturgia (változtatások a sziddurban, építészet, orgona...)
- Zsidók és nem-zsidó viszonya (antiszemitizmus, kiválasztottság...)
- A halákha szerepe, jelentősége, mibenléte
- A rabbi szerepe
- ...

Kifelé a gettóból

- Polgárosodás: *foglalkozási szerkezet, értékrend, viselkedési minták, esztétika...*
- Emancipáció: *jogi értelemben vett egyenjogúsítás*
  - *A zsidóknak, mint egyéneknek*
≠ a zsidóknak mint közösségnek
- Integráció, asszimiláció
- Haszkala = zsidó felvilágosodás
  - Első hullám: kb. 1750-1800, Németország
  - Második hullám: kb. 1800-1850, Közép-Európa
  - Harmadik hullám: kb. 1850-1880, Kelet-Európa

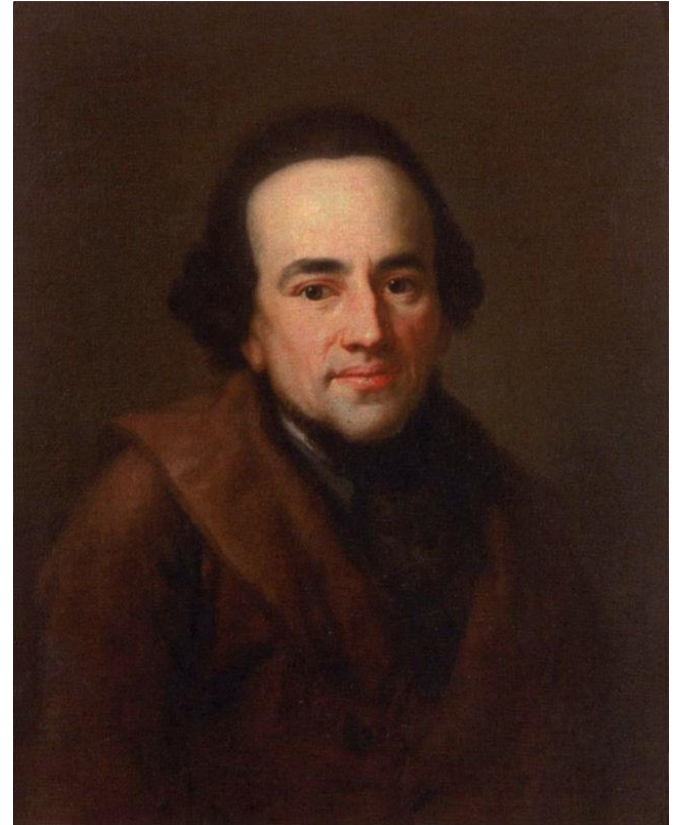
Moses Mendelssohn (1729–1786)

Kant kortársa, a kor jelentős filozófusa.

Jeruzsálem

Vita Lavater-rel.

Biblia-fordítás

Mára: Napóleon és a zsidók

- Olvassa el az 1806-os *párizsi szanhedrin* válaszait Napóleon kérdéseire:
Paul Mendes-Flohr and Jehuda Reinharz (eds.), *The Jew in the Modern World: A Documentary History* (Oxford University Press, 1995, 2nd ed.) [61.1.3.Men.1.] pp. 128-133.
- A következőkön gondolkodjon el:
  - Mit gondol Napóleon kérdéseiről?
  - Ön milyen kérdéseket tett volna fel Napóleon helyében?
  - Mit gondol a *szanhedrin* tagjainak a válaszaikról?
  - Ön mit válaszolt volna a helyükben?
- Szkenelve jelszóval hozzáférhető lesz a kurzus honlapján.

Önreflexió: kaptunk-e új válaszokat az első héten feltett kérdésekre?

Mi a zsidóság?

- Vallás:
  - Hiedelemvilág
  - Rítusok, parancsolatok
  - Értékrendszer
  - Intézmények
  - Szokások
  - ...
- Történelem
- Sorsközösség
- Nép
- Nemzet
  - nemzetállam
- Kultúra
  - Nyelv
- Életérzés
- A Teremtőhöz való viszony, monoteizmus
- ...

A modern kor „kihívásai”

- A HAGYOMÁNY szerepe egy modern(izálódó) társadalomban.
- A nemi és családi szerepek egy modern(izálódó) társadalomban.
- A külvilághoz (nem zsidókhoz) való viszony egy modern(izálódó) társadalomban.
  - Vegyesházasság
  - Antiszemitizmus
- A foglalkozási szerkezet megváltozása.
- ...

Viszlát jövő csütörtökön!